

Václav HAVEL (5. 10. 1936 - 18. 11. 2011)

Spisovatel a dramatik, jeden z prvních mluvčích Charty 77, vůdčí osobnost politických změn v listopadu 1989, poslední prezident Československa a první prezident České republiky.

Václav Havel vyrůstal ve známé pražské podnikatelsko-intelektuální rodině, spjaté s českým kulturním a politickým děním dvacátých až čtyřicátých let. Tento fakt se stal důvodem, proč mu komunistická moc po ukončení povinné školní docházky v roce 1951 nedovolila dále studovat. V první polovině padesátých let proto nastoupil do čtyřletého učebního oboru chemický laborant a zároveň večerně vystudoval gymnázium (ukončil ho v roce 1954). Z kádrových důvodů nebyl přijat na žádnou z vysokých škol humanitního směru, a proto se rozhodl studovat na škole technické. Ekonomickou fakultu Českého vysokého učení technického ale po dvou letech opustil.

Kulturní tradice rodiny orientovala Václava Havla k humanistickým hodnotám české kultury, v padesátých letech potlačovaným. Po návratu z dvouleté vojenské základní služby pracoval jako jevištní technik, nejprve v Divadle ABC a od roku 1960 v Divadle Na zábradlí. V letech 1962 až 1966 studoval dálkově dramaturgii na Divadelní fakultě Akademie múzických umění a svá studia zakončil komentářem ke hře "Eduard", který se později stal základem hry **Ztížená možnost soustředění**.

V roce 1956 se seznámil s Olgou Šplíchalovou, a jakkoli oba pocházeli z odlišného prostředí, brzy se velmi sblížili. Po osmileté známosti se v roce 1964 vzali, a od té doby provázela Olga Havlová svého manžela nejtěžšími životními zkouškami. Václav Havel o ní později často hovořil jako o své nepostradatelné životní opoře.

Od svých dvaceti let publikoval Václav Havel studie a články v různých literárních a divadelních periodikách. V Divadle Na zábradlí byly uvedeny jeho první divadelní texty, mezi nimiž měla zásadní místo hra **Zahradní slavnost** (1963). Toto představení se stalo výraznou součástí obrodné tendence v československé společnosti šedesátých let.

Občanské sebeuvědomování, které se do historie zapsalo jako Pražské jaro, vyvrcholilo v roce 1968. V této době se Václav Havel angažoval nejen jako autor dalších divadelních her **Vyrozumění** (1965), **Ztížená možnost soustředění** (1968), ale také jako předseda Klubu nezávislých spisovatelů a člen Klubu angažovaných nestraníků. Od roku 1965 působil v nemarxistickém měsíčníku Tvář.

Po potlačení Pražského jara obsazením Československa vojsky Varšavské smlouvy, vystupoval Václav Havel proti politické represí, příznačné pro léta komunistické normalizace. V roce 1975 napsal otevřený dopis prezidentu Husákovi, v němž upozornil na nahromaděné rozpory v československé společnosti. Vyvrcholením jeho činnosti však bylo v lednu 1977 publikování Charty 77, textu, který propůjčil název i charakter hnutí protestující části československých občanů. Václav Havel byl jedním ze zakladatelů této iniciativy a jedním z jejích prvních tří mluvčích. V dubnu 1979 se stal spoluzakladatelem Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Za své občanské postoje byl celkem třikrát uvězněn a ve vězení strávil téměř pět let.

V této době bylo československými úřady znemožněno publikovat veškeré Havlovy texty. O téměř kompletní vydání se v péči jeho tehdejšího literárního agenta pana Klause Junckera postaralo německé nakladatelství Rowohlt se sídlem v Reibeku u Hamburku.

V druhé polovině osmdesátých let, v čase navazování dialogu mezi Sovětským svazem a

západními demokraciemi, byl i v československé společnosti patrný nárůst otevřené nespokojenosti s vedením státu. Občané byli stále méně ochotni přijímat represivní politiku komunistického režimu, a zatímco Chartu 77 podepsalo původně pouze několik set lidí, k petici Několik vět, jejímž spoluautorem byl i Václav Havel, se v roce 1989 již přihlásily desetitisíce občanů.

Počátkem zásadních společenských změn se stala poklidná manifestace studentů 17. listopadu 1989, ve výroční den uzavření českých vysokých škol nacisty, kterou komunistický režim tvrdě potlačil policejním zásahem na Národní třídě v Praze. Do čela následného občanského vystoupení se postavili studenti a umělci. Na setkání v Činoherním klubu 19. listopadu bylo ustaveno Občanské fórum, na jehož půdě se sjednotili jednotlivci i skupiny, kteří usilovali o zásadní politické změny v Československu. Václav Havel se od počátku stal jeho vedoucím představitelem. Společenský pohyb pak vyvrcholil 29. prosince 1989, kdy byl jako kandidát Občanského fóra zvolen Federálním shromážděním československým prezidentem. Ve své inaugurační řeči slíbil přivést zemi ke svobodným volbám, což v létě 1990 splnil. Podruhé jej do funkce prezidenta republiky zvolilo již nové Federální shromáždění 5. července 1990.

Václav Havel si svými postoji v letech totality získal postavení uznávané morální autority. Hloubkou názorů na problémy soudobé civilizace a promyšleností jejich formulací se stal i v nové ústavní funkci respektovanou osobností, mezi politiky ojedinělou.

Během druhého funkčního období v úřadu prezidenta České a Slovenské Federativní republiky však narůstaly rozpory mezi českou a slovenskou politickou reprezentací v názorech na budoucí státoprávní uspořádání. Václav Havel byl jednoznačným zastáncem společného federativního státu Čechů a Slováků a v tomto směru uplatňoval i svůj politický vliv. Po červnových parlamentních volbách v roce 1992 se ale rozhodující politické síly ve společnosti již nedokázaly shodnout na funkční podobě federace a rozpory českých a slovenských politiků se staly hlavním důvodem, že při volbě prezidenta dne 3. července 1992 již Václav Havel dostatek poslaneckých hlasů nezískal. Podle zákona ještě dočasně zůstal prezidentem i po této neúspěšné volbě. Z funkce prezidenta České a Slovenské Federativní republiky odstoupil dne 20. července 1992 s odůvodněním, že nemůže nadále plnit závazky vyplývající ze slibu věrnosti federativní republice způsobem, který by byl v souladu s jeho založením, přesvědčením a svědomím.

Po opuštění úřadu ustoupil na několik měsíců z veřejného života. V polovině listopadu 1992, v době politického směřování k samostatnému českému státu, potvrdil, že se chce ucházet o funkci prezidenta republiky. Oficiální návrh jeho kandidatury podaly 18. ledna 1993 čtyři poslanecké kluby vládní koalice. Dne 26. ledna 1993 zvolila Poslanecká sněmovna Václava Havla prvním prezidentem samostatné České republiky.

Olga Havlová se po boku hlavy státu věnovala především charitativní činnosti. Inspirována prací ve Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, založila v roce 1990 Výbor dobré vůle, jehož činnost se zaměřila na pomoc tělesně a mentálně postiženým. Obětavou práci nepřerušila ani v době, kdy sama těžce onemocněla, v lednu 1996 však Olga Havlová umírá. Její odchod označil Václav Havel za nejtěžší okamžik svého života.

Konec roku 1996 mu přinesl ještě jednu těžkou životní zkoušku - nádorové onemocnění plic. Počáteční stadium nálezů a radikální lékařský zákrok však umožnily úspěšné léčení. Oporou ve složité životní situaci se mu stala jeho přítelkyně herečka, **Dagmar Veškrnová**, s níž se český prezident oženil krátce po propuštění z nemocnice v lednu 1997.

Krátce po sňatku založila Dagmar Havlová nadaci VIZE 97, které se plně věnovala. V roce 1998 se její nadace sloučila s Nadací Václava Havla a vznikla tím Nadace Dagmar a Václava Havlových VIZE 97, jejíž předsedkyní Správní rady je paní Havlová dodnes. Za svou činnost na poli charitativních organizací a za svou podporu manželovi, především v době jeho

těžkých onemocnění a boje o život si Dagmar Havlová získala respekt široké veřejnosti nejen v České republice, ale také v zahraničí. Oceněním všech jejích aktivit v této oblasti je několik vyznamenání a čestných doktorátů, jež ve světě obdržela a četná pozvání na rozmanité akce charitativního charakteru v rámci Evropy a USA.

V obtížné vnitropolitické situaci byl Václav Havel 20. ledna 1998 opětovně oběma parlamentními komorami zvolen prezidentem republiky. Poslední prezidentský mandát ukončil 2. února 2003 a od 3. února byl Václav Havel bez jakékoli politické funkce.

Po odchodu z vysoké politiky se věnoval dodržování lidských práv ve světě a literární agendě. Jako spoluzakladatel Nadace Václava a Dagmar Havlových Vize'97 podporoval řadu humanitárních, zdravotních a vzdělávacích projektů.

Divadelní hru **Odcházení**, na níž začal pracovat ještě před listopadem 1989, dokončil v roce 2007 a o rok později ji uvedlo divadlo Archa v režii Davida Radoka. V březnu 2011 měl premiéru film **Odcházení**, který Václav Havel režíroval sám a splnil si tak svůj dávný sen.

Za své **literární dílo**, za smýšlení a celoživotní úsilí o dodržování lidských práv, obdržel Václav Havel řadu státních vyznamenání, mezinárodních cen a čestných doktorátů.

Zdroj: www.vaclavhavel.cz